

Dorota Panowek

Muzeum Niepodległości w Warszawie

Kronika Wydarzeń Muzeum Niepodległości w Warszawie

Październik/Listopad/Grudzień 2022

W sali balowej (Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów) można było oglądać wystawę „Sławę nam znaczone stworzyć”, zrealizowaną w ramach projektu „Pokolenie Polski Niepodległej”.

W westybulu górnym Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów prezentowano popiersie Henryka Toruńczyka, ostatniego dowódcy Dąbrowszczaków, autorstwa Barbary Zbroźny.

Uczniowie mazowieckich szkół mogli korzystać z promocyjnej oferty instytucji kultury samorządu Mazowsza za złotówkę, w ramach programu „Kulturalna szkoła na Mazowszu”.

Październik 2022

1 października: XXVII Targi Wydawców Katolickich – na stoisku Muzeum Niepodległości odbyło się spotkanie autorskie z Jerzym Mireckim, autorem książki pt. *Prababka z Polesia*, wydanej przez Wydawnictwo Muzeum Niepodległości. Podczas spotkania można było kupić książkę, porozmawiać z autorem i uzyskać autograf z dedykacją.

1 października: W ramach akcji MKiDN „Weekend seniora z kulturą” w sali multimedialnej Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyły się dwa spotkania: z pisarzem Mirosławem Kossakowskim oraz aktorem Olgierdem Łukaszewiczem, który czytał wiersze zawarte w antologii *Dziś idę walczyć mamó....* Towarzyszyli mu Monika Goździk i Jacek Kałucki.

2 października: Delegacja Muzeum Niepodległości uczestniczyła w uroczystości upamiętniającej mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala” w miejscowości Krubki-Górki. Właśnie tu swój szlak bojowy w wojnie obronnej 1939 roku zakończył mjr Henryk Dobrzański, a rozpoczął mjr „Hubal”. Przy pomniku „Hubala” odczytano list od wicepremiera Mariusza Błaszczaka (Ministerstwo Obrony Narodowej), słowo wygłosili starosta Wołomina – Adam Lubiak, Henryk Sobierajski, prof. Witold Modzelewski i inni. Odczytano apel poległych, ich pamięć uczczono salwą honorową. Major Dobrzański nigdy nie uważał się za partyzanta. Był ostatnim żołnierzem Rzeczypospolitej Polskiej, który w mundurze chciał przetrwać do czasu przyjscia odsieczy z Zachodu.

5 października: W ramach Galerii Jednego Obiektu odbyła się prezentacja portretu pośła Macieja Rataja autorstwa Zdzisława Kruszyńskiego. W spotkaniu, które poprowadziła dr Beata Michalec, Zastępca Dyrektora ds. Programowych Muzeum Niepodległości wzięli udział m.in. Konrad Wojnarowski – radny na Sejmik Województwa Mazowieckiego i dr Janusz Gmitruk – Dyrektor Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego. Zgromadzonych gości przywitał dr Tadeusz Skoczek, Dyrektor Muzeum Niepodległości. Głos zabrał również Maciej Jakubowski – kierownik Działu Historii i Badań Naukowych.

5 października: Na pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie odbył się wernisaż wystawy „Harcerskie drogi do Niepodległej” przygotowanej przez Związek Harcerstwa Polskiego. Kuratorem był Dyrektor Muzeum Harcerstwa Polskiego dr Paweł Bezak. Na 24 plaszach przedstawiono udział harcerek i harcerzy w działaniach, prowadzonych na różnych frontach walki o niepodległość i granice Polski w latach 1914–1921. Muzeum Niepodległości reprezentował Bartłomiej Sokołowski, pracownik Działu Historii i Badań Naukowych.

5–8 października: Odbyły się Dni Pamięci Pawiaka (DPP). Uczestnicy mogli zapoznać się z twórczością Tadeusza Gajcego podczas programu historyczno-artystycznego zatytułowanego „Więc zatrzymaj się i patrz” – z wykorzystaniem nagrań z relacjami byłych więźniów Pawiaka. Spektakl z udziałem aktorów, podczas którego recytowano wiersze poety pokolenia Kolumbów, wyreżyserowała Maria Reif. Stanowił on ważną część programu, skierowanego zarówno do zgromadzonych na widowni ludzi młodych – uczniów starszych klas szkół podstawowych oraz licealistów – jak również przedstawicieli starszego pokolenia. Jako zwieńczenie pawiackich

Dni Pamięci odbył się koncert „WSPOMNIJMY... w hołdzie więźniom Pawiaka”, w którym przypomniano sylwetki byłych więźniów Pawiaka, zmarłych w ostatnich latach. Uczestnicy mogli zapoznać się z losami niektórych świadków historii za pośrednictwem relacji wspomnieniowych odtworzonych podczas uroczystości. Obok występów artystycznych w ramach programu DPP znalazły się, wzorem poprzednich odsłon wydarzenia, także wykłady poświęcone tematyce historycznej. Jako przykładowe wymieńmy: *Rosa Hutnik i Lotte Eckstein – uciekinierki z getta w Warszawie* autorstwa Dawida Chomeja z Instytutu Pamięci Narodowej oraz *Więźniowie Pawiaka straceni w Treblince* wygłoszony przez Annę Remiszewską z Muzeum Treblinka. Wszystkim prelekcjom towarzyszyły bogato ilustrowane prezentacje multimedialne. Warto odnotować, że w ramach wykładu o egzekucji w Treblince zebrani mogli również obejrzeć dwa krótkie filmy dokumentalne poświęcone funkcjonującym w tej miejscowości niemieckim nazistowskim ośrodkom: Treblinka I – karny obóz pracy oraz Treblinka II – obóz zagłady. Pawiackie Dni Pamięci odbywają się od końca lat 80. ubiegłego wieku. Z wydarzeniem tym wiąże się bogata historia i ikonografia, która przybliży kultywowanie pamięci i działania edukacyjne Muzeum Więzienia Pawiak. Zagadnienie to zdecydowano się zaprezentować na wystawie czasowej zatytułowanej „Zatrzymane w kadrze... Dni Pamięci Pawiaka na przestrzeni lat”. Ekspozycję można było oglądać na muzealnym ogrodzeniu od strony al. Jana Pawła II. Zaprezentowano wystawę zatytułowaną „Martyrologium polskiego duchowieństwa katolickiego pod niemiecką okupacją 1939–1945” w sali reliktywów i grypsów Muzeum Więzienia Pawiak. Inny nieco wymiar przyjęły obchody DPP w Mauzoleum Walki i Męczeństwa w al. Szucha. Od kilku lat odbywają się tam inscenizacje historyczno-edukacyjne pt. „Lepiej zginąć, niż zdradzić sprawę”. Biorą w tym udział rekonstruktorzy i są wykorzystywane dawne pojazdy. Inscenizacje mają miejsce zarówno na dziedzińcu dawnej siedziby gestapo w Warszawie, jak i we wnętrzach tzw. aresztu podręcznego (Hausgefängnis). Kooperacja muzealniczo-rekonstruktorska służy stworzeniu szerszej podstawy do przedstawienia historii tego miejsca poprzez odpowiednią narrację, oryginalne wnętrza, odtworzone rekwizyty z epoki oraz zaangażowanie wolontariuszy. W DPP odwiedziło nasze oddziały – Muzeum Więzienia Pawiak oraz Mauzoleum Walki i Męczeństwa – łącznie 3 511 osób.

6 października: W Galerii Brama Bielańska odbył się finał wystawy prac Magdaleny Latosiewicz pt. „Redstorries hairstories herstorries”.

7 października: W ramach Dni Otwartych Funduszy Europejskich Muzeum Niepodległości odwiedzili uczniowie i nauczycielki z Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Curie-Skłodowskiej w Wyszkanie. Zajęcia edukacyjne prowadził Michał Rybak z Działu Edukacji.

7 października: W głównej siedzibie Muzeum odbyła się Noc Księgarń. W kolejnej edycji festiwalu zaprosiliśmy rodziców z dziećmi na przedstawienie Teatru Złoty Dukac oraz na opowieść o prezydencie Stefanie Starzyńskim i jego roli w rozwoju naszej stolicy. W trakcie festiwalu odbyły się także warsztaty z historii i budowy książki oraz dwa losowania loterii z nagrodami.

7 października: W Oddziale Sztuki Nowoczesnej Muzeum Narodowego w Gdańsku odbył się wernisaż wystawy „Fangor. Poza obraz”. Na ekspozycji zaprezentowano ponad 100 obrazów i 90 rysunków, plakaty oraz rzeźby ze wszystkich okresów twórczości Wojciecha Fangora, w tym plakat z naszych zbiorów pt. *Strzeż tajemnicy państwowej* (nr inw. Pl.418/1).

9 października: W ramach Dni Funduszy Europejskich odbyły się oprowadzania po wystawach Muzeum Więzienia Pawiac oraz Mauzoleum Walki i Męczeństwa.

11 października: W Galerii Brama Bielańska odbył się wernisaż wystawy poplenerowej „Pejzaż Polski 2022”, współorganizowanej z Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego.

12 października: W Galerii Brama Bielańska odbył się wernisaż autorskiej wystawy mazowieckiego malarza Zdzisława Kruszyńskiego pod patronatem Marszałka Województwa Mazowieckiego „Historia w portretach zapisana – Zdzisław Kruszyński 40 lat twórczości”.

14 października: W Galerii Ecce Homo Mauzoleum Walki i Męczeństwa – we wnętrzu dawnego aresztu śledczego gestapo w alei Szucha wystawiono rzeźbę Aliny Szapocznikow *Ekshumowany*.

14 października: W 205. rocznicę śmierci Tadeusza Kościuszki delegacja Muzeum Niepodległości złożyła kwiaty pod pomnikiem bohaterskiego generała.

14 października: W ramach XXXIX Międzynarodowego Sympozjum Kościuszkowskiego w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbył się koncert Chóru Akademii Seniora przy Domu Kultury Arhus

w Dzielnica Ursus, przy akompaniamencie Aliny Małachowskiej. Następnie Leszek Marek Krześniak, prezes Fundacji Kościuszkowskiej oraz Krzysztof Bąkała, kierownik Działu Edukacji Muzeum Niepodległości zainaugurowali wernisaż wystawy „Kościuszkowskie telegramy patriotyczne”. Na zakończenie sympozjum w sali multimedialnej odbyła się Warszawska Sesja Kościuszkowska z udziałem wyjątkowych prelegentów, wybitnych znawców życiorysu Tadeusza Kościuszki.

13 października: Na terenie Muzeum i Miejsca Pamięci w Sobiborze (oddział Państwowego Muzeum na Majdanku w Lublinie) odbyła się ceremonia upamiętniająca 79. rocznicę wybuchu powstania więźniów w niemieckim obozie zagłady Sobibór. Muzeum Niepodległości w Warszawie reprezentowała kustosz Joanna Gierczyńska – kierownik Muzeum Więzienia Pawiak. 14 października 1943 roku w niemieckim obozie zagłady w Sobiborze wybuchł zbrojny bunt, przygotowany przez grupę więźniów pod przywództwem Aleksandra Peczerskiego i Lejby (Leona) Felhendlera. W wyniku powstania z obozu zbiegło około 300 żydowskich kobiet i mężczyzn. Do końca wojny przetrwało około 60 uciekinierów, będących naocznyimi świadkami niewyobrażalnej zbrodni, o której świat miał się nigdy nie dowiedzieć. Po uroczystościach była możliwość zwiedzenia bardzo ciekawie zaaranżowanej wystawy stałej „SS-Sonderkommando Sobibor. Niemiecki nazistowski obóz zagłady 1942–1943”, będącej efektem współpracy Państwowego Muzeum na Majdanku i Komitetu Sterującego, w skład którego weszły także Holandia, Słowacja i Izrael.

16 października: W siedzibie głównej Muzeum odbyły się warsztaty edukacyjne z cyklu „Rodzinna niedziela” tym razem pod hasłem „Piszemy (jeszcze) ładniej”.

17 października: Delegacja Muzeum Więzienia Pawiak i Mauzoleum Walki i Męczeństwa miała zaszczyt uczestniczyć w obchodach 80. rocznicy stracenia dziesięciu więźniów Pawiaka w odwecie za przeprowadzenie Akcji „Wieniec”. Tego dnia również upamiętniono drukarzy wykonujących konspiracyjne materiały dla Komendy Głównej Armii Krajowej w drukarni Władysława Zwolińskiego w Rembertowie. W uroczystościach uczestniczyli przedstawiciele władz dzielnicy Rembertów, uczniowie miejscowych szkół oraz okoliczni mieszkańcy.

19 października: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbył się wykład dr Beaty Michalec *Tekla z Bądarzewskich Baranowska już nie zapomniana kompozytorka z Mazowsza*.

19 października: Wnętrza dawnego aresztu gestapo w alei Szucha 25 zwiedził Yoshikawa Masanori, dyrektor Departamentu Bliskiego Wschodu i Europy w Japońskiej Agencji Współpracy Międzynarodowej.

19 października: Wnętrza Mauzoleum Walki i Męczeństwa obejrżeli przedstawiciele Stowarzyszenia Parlamentarnego Kanada – Europa.

20 października: Odbyły się „III Muzealne Spotkania z Kresami. Dziedzictwo i Pamięć Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej”, konferencja naukowa pod honorowym patronatem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Marszałka Województwa Mazowieckiego.

21 października: Otwarta została wystawa czasowa „Marian Kratochwil. Kresy w sercu i na emigracji”. Wystawę otworzyli: Dyrektor Muzeum Niepodległości dr Tadeusz Skoczek, kurator dr Krzysztof Bąkała oraz Jan Sęk – przewodniczący Rady Muzeum Niepodległości. Ekspozycja była prezentacją ponad 60 prac Kratochwila ze zbiorów prywatnych Jana Sęka, które nie były jeszcze upublicznione.

24 października: W Muzeum Więzienia Pawiak zorganizowany został Salon Dobrej Książki im. Tadeusza Górnego. Spotkanie poprowadził Robert Hasselbusch, który zaprezentował publikację *Więżniowie KL Lublin 1941–1944*. Jego rozmówcami byli współautorzy monografii, Wojciech Lenarczyk – kierownik Działu Historii oraz Marta Grudzińska – pracownica Działu Wystaw i Wydawnictw Państwowego Muzeum na Majdanku.

25 października: W Izbie Pamięci poświęconej więźniom aresztu Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Warszawie – Strzelecka 8, odbyła się ogólnopolska interdyscyplinarna konferencja naukowa pt. „Autentyzm miejsc pamięci i jego rola w budowaniu tożsamości narodowej”. Podczas konferencji prelekcję pt. *Aleja Szucha ochrona i opieka konserwatorska miejsca pamięci i symbolu* wygłosiła dr Beata Michalec, Zastępca Dyrektora ds. Programowych Muzeum Niepodległości.

26 października: W Zespole Szkół im. Piotra Wysockiego w Warszawie dr Beaty Michalec, Zastępcy Dyrektora ds. Programowych Muzeum Niepodległości wygłosiła wykład pt. *Stefan Starzyński gospodarz stolicy w latach 1934–1939*. Autorka opowiedziała licznie zgromadzonej młodzieży o prezydencie Stefanie Starzyńskim i jego wizji Warszawy. Wykład zakończył się rozdaniem nagród w konkursie

plastycznym zorganizowanym przez Małgorzatę Kozłowską, dyrektor Zespołu Szkół im. Piotra Wysockiego w Warszawie.

27 października: Podczas Salonu Dobrej Książki zaprezentowano twórczość poetycką Franciszka Habera – autora 30 tomików poetyckich, montaży poetyckich, scenariuszy filmowych, audycji radiowych, a także tekstów szant. Autorowi nadany został „Brązowy Medal Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, którego wręczenie nastąpiło podczas spotkania.

27 października: Z okazji 70-lecia Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie w imieniu Dyrektora Muzeum Niepodległości dr. Tadeusza Skoczka wicedyrektor dr Beata Michalec przekazała na ręce Sławomira Majchra dyrektora zaprzyjaźnionej instytucji obraz z wizerunkiem Janusza Kusocińskiego autorstwa ormiańskiego malarza Hakoba Mikayelyana. Następnie wygłosiła wykład na temat oddziałów Muzeum Niepodległości, w ramach odbywającej się w Muzeum Sportu konferencji „Turystyka i krajoznawstwo w muzealnictwie. Tradycja – przyszłość”, organizowanej we współpracy z Akademią Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

27 października: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów dokonano podsumowania kolejnego roku działania projektu edukacyjnego Varsavianistyczna Szkoła, zainicjowanego przez Towarzystwo Przyjaciół Warszawy.

28 października: W Galerii Brama Bielańska odbył się finał wystawy poplenerowej „Pejzaż Polski”, zrealizowanej z Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego.

28 października: Delegacja Muzeum Niepodległości gościła w zaprzyjaźnionej Szkole Podstawowej nr 58 im. Tadeusza Gajcego, która obchodziła jubileusz 90-lecia działalności. Z tej okazji Beata Michalec, Zastępca Dyrektora ds. Programowych, wręczyła Wiesławie Dziklińskiej, Dyrektor Szkoły, limitowane medale Roku C.K. Norwida.

Listopad 2022

2 listopada: W Dzień Zaduszny pamiętamy o tych, którzy oddali swoje życie za wolność i niepodległość Polski. Delegacja pracowników Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej zapaliła znicze przed pamiątkową tablicą w Bramie Straceń oraz przed pomnikami członków Rządu Narodowego. Delegacja Muzeum Więzienia Pawiak pod

pomnikiem Pawiackiego Drzewa zapaliła symboliczny znicz, by oddać hołd wszystkim więźniom Pawiaka. Delegacja z Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów zapaliła znicze w miejscach pamięci wokół Pałacu. Kustosze Mauzoleum Walki i Męczeństwa Andrzej Kotecki uczcił pamięć torturowanych i zamordowanych w siedzibie gestapo w alei Szucha 25, zapalając znicze przed tablicą memoratywną na gmachu Ministerstwa Edukacji i Nauki.

2 listopada: W Galerii Brama Bielańska otwarta została wystawa poplenerowa współorganizowana z Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego pt. „Kwiaty Polskie 2022”. Plener miał miejsce w 2022 roku na ziemi augustowskiej. Wzięli w nim udział artyści współpracujący z Ludowym Towarzystwem Naukowo-Kulturalnym.

3 listopada: Na warszawskich Powązkach oraz w głównej siedzibie naszego Muzeum odbyły się uroczystości podsumowujące zakończenie rewitalizacji grobu rodziny Jastrzębowski, w którym spoczywa Wojciech Bogumił Jastrzębowski. Podczas uroczystości w Muzeum, z udziałem Adama Struzika – Marszałka Województwa Mazowieckiego, zaprezentowane zostało wznowione wydawnictwo pt. *Konstytucja dla Europy* Wojciecha Bogumiła Jastrzębowskiego, z wstępem Tadeusza Skoczka Dyrektora Muzeum Niepodległości oraz posłowiem Olgierda Łukaszewicza – założyciela Fundacji im. Wojciecha B. Jastrzębowskiego – My Obywatele Unii Europejskiej. Nagrobek został wyczyszczony, a brakujące fragmenty uzupełnione. Najbardziej zniszczone elementy kamienne i metaloplastyczne zostały poddane konserwacji w pracowni konserwatorskiej, następnie, po ich ponownym zamontowaniu, przeprowadzono dezynfekcję, hydrofobizację i unifikację kolorystyczną całości. W wyniku tych działań grób rodziny Jastrzębowski odzyskał swój pierwotny wygląd. Nad pracami czuwał Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków, a przeprowadzenie rewitalizacji było możliwe dzięki wsparciu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, którego jednostką organizacyjną jest Muzeum Niepodległości. Wojciech Bogumił Jastrzębowski to wybitny Polak, który przyszedł na świat na Mazowszu we wsi Gewarty w powiecie mławskim. Rok 2021 został ustanowiony rokiem W.B. Jastrzębowski na Mazowszu. Rok wcześniej, z inicjatywy fundacji My Obywatele UE oraz Olgierda Łukaszewicza, Senat Rzeczypospolitej Polskiej przyjął uchwałę o znaczeniu edukacji europejskiej, w której rekomenduje W.B. Jastrzębowski jako patrona edukacji proeuropejskiej.

W uroczystościach udział wzięli Adam Struzik (Marszałek Województwa Mazowieckiego), Zbigniew Czaplicki (Pełnomocnik Marszałka do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych), Paweł Michalec (Burmistrz Dzielnicy Żoliborz m.st. Warszawy), Aleksander Ferens (Burmistrz Dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy), Kamil Dąbrowa (Zastępca Dyrektora Biura Marketingu m.st. Warszawy), Janusz Gmitruk (Dyrektor Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego), Tadeusz Skoczek (Dyrektor Muzeum Niepodległości w Warszawie), Beata Michalec (Zastępca Dyrektora ds. Programowych Muzeum Niepodległości w Warszawie) oraz Olgierd Łukaszewicz (Fundacja My Obywatele Unii Europejskiej – Fundacja im. Wojciecha B. Jastrzębowskiego). Wartę honorową i asystę podczas składania kwiatów pełniła młodzież z klasy mundurowej z Akademickiego Liceum Ogólnokształcącego im. sierżanta Michaela Olisa.

7 listopada: We wnętrzach dawnego aresztu gestapo w alei Szucha odbył się wernisaż wystawy zdjęć Andrzeja Szafrąńskiego tworzących tryptyk „Prośba”. To impresje z Fortu III w Pomiechówku, miejsca kaźni tysięcy obywateli polskich, wśród nich wielu Żydów – ofiar niemieckiego terroru z okresu II wojny światowej. Powitawszy przybyłych, kustosz Mauzoleum Walki i Męczeństwa Andrzej Kotecki oddał głos autorowi zdjęć. Wernisaż był okazją do poznania historii Fortu III, również tej najnowszej. Mówił o niej – pięknie i przejmująco – między innymi mecenas Piotr Jeżółkowski, prezes Zarządu Fundacja Fort III Pomiechówek.

7 listopada: Na Wydziale Nauk Społeczno-Ekonomicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego odbyła się prezentacja książki *Człowiek wobec problemów współczesności* – księgi pamiątkowej poświęconej ks. prof. dr. hab. Henrykowi Skorowskiemu SDB z okazji jubileuszu 70. urodzin i 40 lat pracy dla nauki polskiej. Publikacja wydana przez Wydawnictwo Naukowe Muzeum Niepodległości cieszyła się dużym zainteresowaniem. Podczas uroczystości, odbywającej się na terenie Wydziału Nauk Społeczno-Ekonomicznych UKSW i prowadzonej przez dr. hab. Zbigniewa Mikołajczyka prof. UKSW, głos zabrali m.in. Jego Magnificencja Rektor UKSW prof. dr. hab. Ryszard Czekalski, Dyrektor Muzeum Niepodległości w Warszawie dr Tadeusz Skoczek oraz redaktor tomu dr Piotr Walewski z Uniwersytetu Gdańskiego. Uroczystość przebiegła w miłej i otwartej atmosferze. Na zakończenie jubilat podziękował wszystkim przybyłym gościom i przytoczył kilka barwnych anegdot ze swojego życia.

8 listopada: W Szkole Podstawowej nr 42 im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego w Warszawie została otwarta wystawa pt. „Niepodległość i pamięć – plakaty ze zbiorów Muzeum Niepodległości”. Otwarcia ekspozycji towarzyszył wykład dr Beaty Michalec (Zastępcy ds. Programowych Dyrektora Muzeum Niepodległości) pt. *Stefan Starzyński – gospodarz stolicy w latach 1934–1939*.

9 listopada: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej odbyła się prezentacja obrazu *Guernica* autorstwa Wojciecha Fangora (kopia obrazu Pabla Picassa). Dzieło powróciło z konserwacji i wypożyczenia. Małgorzata Karolina Piekarska – kierownik Działu Zbiorów Muzeum Niepodległości w Warszawie – opowiedziała o niezwyklej historii związanej zarówno z oryginałem obrazu autorstwa Pabla Picassa, jak i kopią wykonaną przez Wojciecha Fangora. Wydarzenie uświetnił koncert pieśni patriotycznych w wykonaniu Chóru Harfa pod batutą Pawła Choiny. W programie koncertu znalazły się takie szlagiery, jak *O mój rozmarynie* czy *Ulani, ulani*. Wykonano również utwór *Sztandary Polskie w Kremlu*, którego autorzy związani byli z Powstaniem Styczniowym. Obraz *Guernica* można oglądać na ekspozycji stałej w Galerii Rzeźby.

10 listopada: W Galerii Brama Bielańska otwarta została wystawa pt. „Oto Dni Krwi i Chwały – Reduta Ordona i Rakietnicy Królestwa Polskiego”, współorganizowana przez Państwowe Muzeum Archeologiczne i przygotowana na podstawie badań prowadzonych przez archeologów: dr. Wojciecha Borkowskiego i mgr. Jacka Borkowskiego. Na wystawie, oprócz zabytków pozyskanych podczas wykopalisk, zaprezentowano rekonstrukcje umundurowania i uzbrojenia polskich artylerzystów, a także dwóch pomieszczeń: gabinetu generała artylerii i laboratorium chemicznego.

10 listopada: W Muzeum Niepodległości gościliśmy Sławomira Kordaczuka dyrektora Muzeum Regionalnego w Siedlcach oraz dr Agnieszkę Pasztor, kustosz Zbiorów Sztuki Muzeum Regionalnego w Siedlcach, która opowiedziała o twórczości Małgorzaty Łady-Maciągowej, autorki dzieła prezentowanego w Galerii Jednego Obiektu pt. *Kompozycja symboliczna Katyń*. W spotkaniu wzięli udział Dyrektor Muzeum Niepodległości Tadeusz Skoczek, Zastępca Dyrektora Beata Michalec oraz wiceprzewodniczący Rady Muzeum dr Leszek Marek Krześniak.

10 listopada: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbył się finał konkursu „Niepodległa” pod patronatem Marszałka Województwa Mazowieckiego i Mazowieckiego Kuratora Oświaty.

11 listopada: Pracownicy Muzeum Więzienia Pawiak zapalili symboliczny znicz przed Pomnikiem Drzewa Pawiackiego.

11 listopada: Z okazji Narodowego Święta Niepodległości w siedzibie głównej Muzeum odbyły się rodzinne warsztaty tworzenia kotylionów. Głównym punktem obchodów była uroczystość MATER POLONIA, którą rozpoczęliśmy od wspólnego zaśpiewania hymnu przy akompaniamencie uczniów Zespół Państwowych Szkół Muzycznych nr 4 im. K. Szymanowskiego w Warszawie. Zgromadzonych gości przywitał Prezes Fundacji Polonia Union Edgard Czesław Skarżyński. Głos zabrał również Janusz Piechociński, Prezes Izby Przemysłowo-Handlowej Polska-Azja. Prelekcję *Ojcowie Niepodległej* wygłosiła dr Beata Michalec, Zastępca Dyrektora ds. Programowych Muzeum Niepodległości. Następnie odbył się koncert muzyki klasycznej w wykonaniu Agaty Marcewicz-Szymańskiej (sopran) oraz Anety Skarżyńskiej (mezzosopran) przy akompaniamencie pianistki Moniki Polaczek-Przestrzelskiej.

11 listopada: W Muzeum Ziemi Mogileńskiej w Mogilnie z siedzibą w Chabsku odbył się wernisaż wystawy „Nasze zrywy powstańcze 1806–1918/19. Mogilno, Trzemeszno, Strzelno, Dąbrowa, Orchowo”. Wystawa jest pokłosiem wspólnej inicjatywy Muzeum Niepodległości oraz Stowarzyszenia Sąsiedzi. Prezentowane zbiory były eksponowane w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów (siedziba główna Muzeum Niepodległości) od czerwca do końca września 2022 roku. Wystawa cieszyła się dużym zainteresowaniem. Podczas wernisażu w Mogilnie obecni byli przedstawiciele miast i gmin skupionych wokół Stowarzyszenia Sąsiedzi oraz liczni zaproszeni goście. Omówienia prezentowanych zbiorów dokonali kuratorzy wystawy Dariusz Jankowski i Piotr Maroński, słowo wstępne wygłosili Stanisław Kaszyński oraz burmistrz Mogilna i jednocześnie prezes Stowarzyszenia „Sąsiedzi” Leszek Duszyński.

14 listopada: W Galerii W-Z otwarto wystawę „Najtrudniej cierpieć...”, która ukazuje dzieje gmachu w alei Szucha 25 (od 2022 roku mającego status Pomnika Historii) i stanowi zwieńczenie zadania „Konserwacja tynków z inskrypcjami w celach więziennych w Mauzoleum Walki i Męczeństwa”, zrealizowanego w okresie od grudnia 2021 do marca 2022 roku.

15 listopada: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej odbyło się Kolegium Naukowe, na którym pracownicy merytoryczni

Muzeum Niepodległości – Bartłomiej Sokołowski i Jarosław Jaskólski – zaprezentowali historię twierdzy Modlin oraz Cytadeli Warszawskiej w XIX wieku. Spotkanie prowadził Maciej Jakubowski – kierownik Działu Historii i Badań Naukowych. Głos zabrała również dr Beata Michalec – Zastępca Dyrektora ds. Programowych. W spotkaniu wziął także udział Sebastian Sosiński – Dyrektor Twierdzy Modlin, który zwrócił uwagę na aktualne problemy, z którymi mierzy się jego placówka. Nasz gość wyraził aprobatę dla inicjatyw popularyzujących wiedzę na temat historii fortyfikacji w Modlinie i Cytadeli Warszawskiej oraz prowadzenia dalszych badań naukowych w tej dziedzinie.

16 listopada: Salon Dobrej Książki im. Tadeusza Górnego w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów. Wieczór poetycki Beaty Rogalskiej był prezentacją tomów poetyckich *Rzeka nurty czasu* oraz *Po dwóch stronach nieba* wydanych nakładem Ludowej Spółdzielni Wydawniczej. Poetka, za pomocą autorskich wierszy, przedstawiła opowieść o człowieku i jego relacjach ze światem: obojętnym, zaskakującym, a przede wszystkim nieodkrytym.

17 listopada: 82. rocznica zamknięcia granic getta warszawskiego. W uroczystości zorganizowanej przez Muzeum Getta Warszawskiego udział wzięła delegacja Muzeum Niepodległości: dr Beata Michalec, Zastępca Dyrektora ds. Programowych oraz Joanna Gierczyńska, kierownik Muzeum Więzienia Pawiak.

17 listopada: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów, siedzibie głównej Muzeum Niepodległości w Warszawie odbyło się podsumowanie obchodów roku Henryka Dobrzańskiego „Hubala”, patrona Mazowsza w 125. rocznicę jego urodzin. Podczas spotkania opisane zostały wydarzenia w ramach Roku Hubala w Muzeum Niepodległości, a także Roku Hubala na Mazowszu związane m.in. z wystawą pt. „Henryk Dobrzański. Hubal 1897–1940”.

18 listopada: W ramach Wszechnicy Kościuszkowskiej odbył się finał wystawy „Kościuszkowskie telegramy patriotyczne”. Wzięły w nim udział m.in. dzieci z Podstawowej Szkoły Międzynarodowej The International School w Piasecznie.

21 listopada: W siedzibie głównej Muzeum Niepodległości odbyła się sesja inauguracyjna Młodzieżowego Sejmiku Województwa Mazowieckiego z udziałem Adama Struzika – Marszałka Województwa Mazowieckiego.

22 listopada: Galeria Jednego Obiektu – prezentacja obrazu pt. *Cześć Wam i chwala* autorstwa Edmunda Burkego ze zbiorów Muzeum Niepodległości. Wysłuchaliśmy ciekawej prelekcji Weroniki Krzemień, adiunkta w Dziale Zbiorów MN, na temat obrazu, jak i autora. Dzieło jest alegorią oręza polskiego. Centralny punkt stanowi Grób Nieznanego Żołnierza, wokół którego zebrali się wojskowi różnych formacji. Artysta stworzył kompozycję z wykorzystaniem wizerunków pomników warszawskich, uzupełniając ją rzeźbami antycznymi i biało-czerwonymi flagami. Wszystkie elementy tworzą symboliczny obraz zwycięstwa.

23 listopada: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbył się premierowy pokaz filmu *Szwedzkie Góry. Ostatnie ogniwo* w reż. Hanny Zofii Etemadi. Spotkanie poprowadził Tomasz Marzecki. Po pokazie reżyserka opowiadała o swoim filmie. Tytułowe Szwedzkie Góry (znajdujące się na terenie dzisiejszej warszawskiej dzielnicy Bemowo), których sama historia sięga kilkuset lat, były miejscem egzekucji Polaków 6 stycznia 1940 roku. To część tzw. warszawskiego pierścienia śmierci – nazwą tą określa się otaczające Warszawę miejsca straceń patriotów polskich. Należą do nich Palmiry, Wawer i kilkanaście innych miejscowości, będących świadkami tylko jednej okupacyjnej tragedii, jak właśnie Szwedzkie Góry. Kim były ofiary niemieckich okupantów? – spośród 96 osób zdołano dotychczas zidentyfikować tylko kilka. Dlaczego właśnie oni zginęli? Dlaczego wybrano Szwedzkie Góry i termin 6 stycznia? Co przechowali w swej pamięci mieszkańcy Wawrzyszewa, którzy byli świadkami tego mordu i którzy wskazali po latach jego miejsce? Film *Szwedzkie Góry. Ostatnie ogniwo* w reżyserii Hanny Zofii Etemadi jest próbą odpowiedzi na te dramatyczne pytania, zarówno w rekonstrukcjach fabularnych, jak i w części dokumentalnej, przedstawiającej historyków i pasjonatów, którzy doprowadzili do przypomnienia i upamiętnienia tej okupacyjnej tragedii.

24–27 listopada: W Arkadach Kubickiego i Ogrodach Zamku Królewskiego w Warszawie odbyły się XXX Targi Książki Historycznej. Muzeum Niepodległości w Warszawie zaprezentowało swoją ofertę wydawniczą na stoisku nr 73. Pierwszego dnia targów miało miejsce spotkanie autorskie z dr Beatą Michalec, autorką monografii *Stefan Starzyński gospodarz stolicy w latach 1934–1939*, następnego dnia z prof. dr. hab. Januszem Szczepańskim, autorem książki *Mazowsze – Polska – Polonia w walce o niepodległość. Studia i szkice z lat*

2000–2021. Swoje książki 26 listopada podpisywali również prof. Zbigniew Judycki i dr Jacek Żurawski.

25 listopada: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyło się spotkanie pn. „Szlakiem Adama Mickiewicza” pod patronatem honorowym Lecha Kołakowskiego, Sekretarza Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, z okazji Roku Romantyzmu Polskiego. Obecnych na sali gości przywitał dr Krzysztof Bąkała, kierownik Działu Edukacji Muzeum Niepodległości. Zygmunt Grochowski, prezes Stowarzyszenia Instytut Kresów Rzeczypospolitej Polskiej, przedstawił rolę Kresów w romantyzmie polskim, łącząc to z recytacją wierszy wieszcz. Zostały wręczone także odznaczenia, dyplomy uznania i puchary za wieloletnią działalność na rzecz Kresów i współpracę z instytucjami z okazji Roku Romantyzmu Polskiego. Następnie zgromadzeni goście zwiedzili wystawę polskich artystów z Wileńszczyzny.

27 listopada: Tegoroczny Honoracki Spacer po Starych Powązkach podążał śladami osób związanych z dobroczynnością. Odwiedzono groby zasłużonych na tym polu sióstr i braci zakonnych, dziennikarzy, działaczy społecznych, a także członków rodziny bł. Honorata Koźmińskiego. Spacer poprowadzili wspólnie: o. Grzegorz Filipiuk z Warszawskiej Prowincji Kapucynów oraz adiunkt Muzeum Niepodległości w Warszawie – Michał Cieślak.

28 listopada: W głównej siedzibie Muzeum miała miejsce prezentacja okolicznościowych kart pocztowych wydanych przez Poczta Polską z okazji Roku Romantyzmu Polskiego.

28 listopada: Dr Beata Michalec, Zastępca Dyrektora ds. Programowych Muzeum Niepodległości wygłosiła referat pt. *Upamiętnianie kobiet w krajobrazie nazewniczym m.st. Warszawy, reakcje na rzeczywistość* na 6. Nazewniczej Konferencji Naukowej „Zwinięte fabuły miast” w Muzeum Warszawskiej Pragi.

29 listopada: Na terenie Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej odbyła się inscenizacja historyczna. Wspólnie ze Stowarzyszeniem Artylerii Dawnej „Arsenał” uczciliśmy 192. rocznicę wybuchu Powstania Listopadowego. Dr Wojciech Borkowski (Państwowe Muzeum Archeologiczne) opowiedział zgromadzonym fascynującą historię raketnictwa w Królestwie Polskim oraz wspólnie z pozostałymi członkami Stowarzyszenia zaprezentował działanie zrekonstruowanej wyrzutni raketowej oraz armaty ćwiczebnej. Śmiałkowie z widowni mieli okazję podpalić lont.

29 listopada: Odbyła się uroczystość odsłonięcia tablicy Wojciecha Bogumiła Jastrzębowskiego na Pałacu Staszica.

29 listopada: W Muzeum Więzienia Pawiak odbyło się spotkanie podsumowujące projekt: „Konserwacja historycznych relikwów tynków w celach Muzeum Więzienia Pawiak” w 57. rocznicę utworzenia Muzeum, z udziałem przedstawicieli mediów. Zespół konserwatorów pod wodzą dr. Macieja Barana zajmował się zabezpieczeniem zabytkowych tynków, z których najstarsze pochodzą z XIX wieku. Zebrani mieli możliwość dowiedzieć się jak wyglądały przeprowadzone zabiegi i jakie wyzwania mieli przed sobą realizatorzy. Całość wydarzenia zwieńczył koncert przygotowany przez Marię Reif z Fundacji ART. Informacje na temat wydarzenia ukazały się w Telewizyjnym Kurierze Warszawskim, Kurierze Warszawy i Mazowsza TVP3 Warszawa, informacjach kulturalnych TVP Polonia, TVP Kultura i TVP Historia oraz w PolskieRadio24.pl i Radio Warszawa.

30 listopada: 192. rocznicę wybuchu Powstania Listopadowego uczciliśmy koncertem pt. *Pieśń Listopadowa* w wykonaniu chóru i solistów Szkoły Muzycznej I st. im. Juliusza Łuciuka z Mikluszowic. Uroczystość poprowadził Michał Rybak, kustosz w Dziale Edukacji Muzeum Niepodległości. Przygotowanie chóru: Renata Kamoda, Gabriela Pachut, Krzysztof Klimkowski. Chórmistrzynie: Renata Kamoda. Akompaniament: Marcin Matog.

30 listopada: Historię przedwojennego prezydenta stolicy Stefana Starzyńskiego przybliżyła mieszkańcom Białołęki dr Beata Michalec podczas spotkania autorskiego w Czytelni Naukowej nr XX (Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Białołęka m.st. Warszawy).

30 listopada: Muzeum Niepodległości wraz z Instytutem Pamięci Narodowej zorganizowało premierowy pokaz filmu *Indeks i karabin* w reż. Hanny Zofii Etemadi. Film przedstawia historię idei „tajnego nauczania”, unikatowej formy walki z Niemcami, ukierunkowanej na wykształcenie polskiej inteligencji systematycznie niszczonej przez hitlerowców. Tajna Organizacja Nauczycielska (TON), zaczęła swoją działalność już w momencie kapitulacji Warszawy w 1939 roku – poprzez współpracę z Departamentem Oświaty i Kultury Polskiego Państwa Podziemnego – aż do czynnego włączenia się adeptów okupacyjnego nauczania w życie codzienne po wyzwoleniu. W filmie wykorzystano wspomnienia profesorów, studentów i uczniów, z których wyłania się fascynujący obraz historii walki o wiedzę w zakresie

zarówno podstawowym, jak i wyższym we wszystkich zawodach, łącznie z medycyną.

Grudzień 2022

1 grudnia: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej odbył się wernisaż wystawy czasowej „Kartka z muzealnego kalendarza. Współczesne kalendarze w zbiorach Muzeum Niepodległości”. Zebranych gości w Galerii Plakatu przywitała dr Beata Michalec – Zastępca Dyrektora ds. Programowych. Koncepcję wystawy przybliżyła Karina Lewicka, na co dzień pracująca w muzealnej Bibliotece Naukowej. Na planszach przedstawiono kartki z kalendarzy, dzięki którym możemy zapoznać się z działalnością i zbiorami wybranych muzeów samorządowych i państwowych na Mazowszu.

1 grudnia: W Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego odbyła się konferencja naukowa, połączona z otwarciem wystawy, zorganizowana z okazji 100-lecia objęcia przez Macieja Rataja funkcji marszałka Sejmu I kadencji II RP. Referat *Maciej Rataj w Galerii Malarstwa Historycznego Muzeum Niepodległości* wygłosił kierownik Działu Historii i Badań Naukowych Maciej Jakubowski. Muzeum Niepodległości było współorganizatorem wydarzenia.

1 grudnia: W Muzeum Niepodległości odbyła się uroczysta gala finałowa VII Międzydzielnicowego Konkursu „Ja, żołnierz Powstania”. Stowarzyszenie Pamięci Powstania Warszawskiego 1944 współorganizowało konkurs z Muzeum pod patronatem Związku Powstańców Warszawskich. Czwartkowa ceremonia miała na celu uhonorowanie młodych artystów, którzy 17 listopada stanęli na scenie, aby zaprezentować monodramy, ukazujące historie powstańców.

2 grudnia: W Szkole Podstawowej nr 206 z Oddziałami Integracyjnymi w Warszawie odbyło się spotkanie autorskie dr Beaty Michalec, Zastępcy Dyrektora ds. Programowych MN, autorki monografii *Stefan Starzyński gospodarz stolicy w latach 1934–1939*.

5 grudnia: Na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie odbyła się uroczystość przy grobie Władysława Reymonta, w ramach obchodów 97. rocznicy śmierci pisarza.

6 grudnia: Uroczyście otwarto wystawę plenerową „100. rocznica zaprzysiężenia i śmierci prezydenta RP Gabriela Narutowicza”. Inicjatorką wystawy była dr Beata Michalec, Zastępca Dyrektora ds.

Programowych, zaś jej kuratorem Łukasz Żywek z Działu Zbiorów. W spotkaniu wzięli udział uczniowie i nauczyciele z zaprzyjaźnionej Szkoły Podstawowej nr 58 im. Tadeusza Gajcego wraz z Wiesławą Dziklińską, Dyrektor Szkoły oraz członkowie Towarzystwa Przyjaciół Warszawy.

7 grudnia: Mauzoleum w alei Szucha 25 zwiedzili Mahmoud Abu Mouis – minister szkolnictwa wyższego i badań naukowych Palestyny oraz Mahmoud Khalifa – ambasador Państwa Palestyna w Polsce. Po wnętrzach dawnego aresztu gestapo szacownych gości oprowadził i z dziejami miejsca zapoznał kustosz Andrzej Kotecki. Tego samego dnia minister edukacji i nauki Przemysław Czarnek oraz minister szkolnictwa wyższego i badań naukowych Palestyny Mahmoud Abu Mouis podpisali porozumienie dotyczące współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego i nauki.

7 grudnia: Finisaż wystawy „Marian Kratochwil. Kresy w sercu i na emigracji”. Kuratorem ekspozycji był dr Krzysztof Bąkała, kierownik Działu Edukacji, w jej realizację była również zaangażowana konserwator Sylwia Popławska z Działu Zbiorów.

7 grudnia: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów wykład pt. *Gabriel Narutowicz – inżynier i polityk. 100. rocznica wyboru na urząd Prezydenta RP* wygłosił Maciej Jakubowski, kierownik Działu Historii i Badań Naukowych.

8 grudnia: Wykład Jerzego S. Majewskiego *Warszawa u progu powstania listopadowego*, współorganizowany z magazynem „Stolica”, przyciągnął liczne grono osób zainteresowanych historią Warszawy. Za organizację wydarzenia odpowiadał Dział Edukacji: dr Krzysztof Bąkała – kierownik oraz Magda Bilińska – edukatorka. Cykl wykładów „Historia na zakrętach” został objęty patronatem honorowym Marszałka Województwa Mazowieckiego.

8 grudnia: Wnętrza dawnego aresztu gestapo zwiedzili ambasador Republiki Malawi w Berlinie Joseph John Mpinganjira oraz konsul honorowy Republiki Malawi w Polsce Andrzej Brusikiewicz. Z historią gmachu w alei Szucha 25 zapoznał gości kustosz Mauzoleum Walki i Męczeństwa Andrzej Kotecki. Na zakończenie wizyty ambasador wpisał się do księgi pamiątkowej.

9 grudnia: W Hotelu Zamku w Pułtusku odbył się jubileusz 75. urodzin i 50-lecia pracy naukowej profesora Janusza Szczepańskiego. Muzeum Niepodległości reprezentowała dr Beata Michalec,

Zastępca Dyrektora ds. Programowych, która w imieniu Adama Struzika Marszałka Województwa Mazowieckiego wręczyła Jubilatowi Medal Okolicznościowy PRO MAZOVIA oraz Medal Okolicznościowy BITWA WARSZAWSKA Muzeum Niepodległości.

14 grudnia: W kolejnej odsłonie Galerii Jednego Obiektu zaprezentowano portret Gabriela Narutowicza autorstwa Zdzisława Kruszyńskiego, mazowieckiego malarza i rysownika. Następnie odbył się pokaz filmu *Śmierć prezydenta* w reżyserii Jerzego Kawalerowicza. Muzeum Niepodległości reprezentowała Zastępca Dyrektora ds. Programowych dr Beata Michalec, przedstawicielem Samorządu Województwa Mazowieckiego był radny Sejmiku Województwa Mazowieckiego Konrad Wojnarowski.

15 grudnia: W związku ze zbliżającymi się świętami Bożego Narodzenia zespół Muzeum Więzienia Pawiak zorganizował spotkanie opłatkowe dla kombatantów i członków ich rodzin. Podzielono się opłatkiem i miło spędzono czas w atmosferze rozmów i wspomnień.

15 grudnia: W ramach akcji „Muzeum za złotówkę” odbył się wykład Jerzego S. Majewskiego *Warszawa u progu Powstania Listopadowego*, przeznaczony dla uczniów szkół mazowieckich. Cykl wykładów pt. „Historia na zakrętach – jak wielkie wydarzenia historyczne wpływały na nasze miasto” organizowany jest przez magazyn „Stolica” i Muzeum Niepodległości. Wydarzenie zostało objęte patronatem honorowym Marszałka Województwa Mazowieckiego.

15 grudnia: „Mazowiecki Wędrowny Instytut Europejski im. Wojciecha Bogumiła Jastrzębowskiego” został oficjalnie zainaugurowany w Muzeum Niepodległości w towarzystwie autorki biografii W.B. Jastrzębowskiego Alicji Wejner i praprawnuczki Wojciecha Bogumiła Jastrzębowskiego prof. dr hab. Elżbiety Jastrzębowskiej. Profesor Roman Kuźniar wygłosił inspirujący wykład o europejskiej jedności, po którym nastąpiła debata. Następnie odbyło się wyjątkowe sceniczne czytanie *Konstytucji dla Europy* W.B. Jastrzębowskiego w wykonaniu profesjonalnych aktorów z Olgierdem Łukaszewiczem na czele oraz uczniów szkół warszawskich. Współorganizacja: Fundacja My Obywatele UE.

16 grudnia: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyło się spotkanie edukacyjno-historyczne pt. „Przekazywanie pamięci. Prezentacja książki Wandy Kiedrzyńskiej *Ravensbrück – kobiety obóz koncentracyjny*”. Nazwa Ravensbrück, gdzie w okresie Trzeciej Rzeszy

funkcjonował obóz koncentracyjny dla kobiet, stała się jednym z symboli męczeństwa Polek w czasie okupacji niemieckiej 1939–1945. W tym miejscu przeprowadzano pseudomedyczne eksperymenty na grupie więźniarek nazywanych „królikami”. Między innymi o tym, ale również o innych wstrząsających historiach związanych z losem osadzonych, opowiada książka Wandy Kiedrzyńskiej. Wydarzenie zostało objęte patronatem honorowym Marszałka Województwa Mazowieckiego i Prezydenta m.st. Warszawy.

20 grudnia: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej w kolejnej odsłonie cyklu Galerii Jednego Obiektu mieliśmy okazję podziwiać rysunek pt. *Dziewczyna z konwią* autorstwa Ludomira Benedyktowicza. Dzieło to zostało stworzone przez artystę, gdy był więźniem X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej. Małgorzata Karolina Piekarska – kierownik Działu Zbiorów Muzeum Niepodległości w Warszawie, przedstawiła fascynujący życiorys Ludomira Benedyktowicza – malarza i uczestnika Powstania Styczniowego, który pomimo okaleczenia, kontynuował swoją pracę twórczą. **Katarzyna Haber** – kuratorka Narodowego Centrum Kultury przybliżyła założenia wystawy czasowej pt. „Powstanie styczniowe w rysunkach i grafikach uczestników”, zorganizowanej w Galerii Kordegarda, na którą obiekt został wypożyczony.

20 grudnia: Podczas bożonarodzeniowej wieczornicy „Mędrcy Świata” usłyszeliśmy słowo o historii obrzędów bożonarodzeniowych, wysłuchaliśmy poezji oraz kolęd, pastorałek i pieśni o tematyce biblijnej. Swoją obecnością zaszczycił nas Burmistrz Dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy Aleksander Ferens. Wydarzenie współorganizowała Fundacja Polonia Union.

20 grudnia: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów otwarto wystawę czasową „Wróciłam. Maria Konopnicka”. Ekspozycja powstała we współpracy Muzeum Literatury z Zespołem Archiwum Kobiet IBL PAN, przy wsparciu Muzeum Niepodległości. Została przygotowana z okazji ogłoszenia roku 2022 Rokiem Marii Konopnickiej.

21 grudnia: Dzięki inicjatywie Muzeum Niepodległości Sejmik Województwa Mazowieckiego ustanowił rok 2023 Rokiem Powstania Styczniowego i Aleksandra Sochaczewskiego.

21 grudnia: W Muzeum Niepodległości odbyło się czytanie autorских dopisków do baśni Marii Konopnickiej w wykonaniu Natalii Malek, Joanny Mueller, Anny Nasiłowskiej i Agnieszki Wolny-Hamkało oraz Turniej Jednego Wiersza. Podczas trwania konkursu autor / autorka

odczytywał napisany przez siebie wiersz. Jurorzy głosowali w trakcie lub na końcu wszystkich czytań i po krótkich obradach podejmowali kluczową decyzję. Laureat otrzymał symboliczne wynagrodzenie i zestaw książek. Konkurs poprowadziła **Natalia Malek**. Nagrodę przyznało jury w składzie: Anna Nasiłowska, Joanna Mueller, Agnieszka Wolny-Hamkało. Wydarzenie odbyło się w ramach wystawy „Wróciłam. Maria Konopnicka”, która powstała we współpracy Muzeum Literatury z zespołem Archiwum Kobiet przy wsparciu Muzeum Niepodległości.

22 grudnia: W Salonie Artystycznym Umbilicus Urbis Fundacji Willa Polonia w Lublinie odbył się wernisaż wystawy „Czemierniki: zapomniana stołeczność”. Muzeum Niepodległości było współorganizatorem wydarzenia.

27 grudnia: W 83. rocznicę zbrodni wawerskiej delegacja Muzeum Niepodległości w Warszawie złożyła wieniec przy ul. 27 Grudnia w miejscu straceń Ofiar Zbrodni Wawerskiej.

29 grudnia: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyła się kolejna edycja Wszechnicy Kościuszkowskiej. Tym razem okazją do spotkania był jubileusz 90-lecia urodzin i 66-lecia pracy naukowej prof. zw. dr. hab. Mariana Marka Drozdowskiego, a także towarzysząca wydarzeniu prezentacja książki pamiątkowej pt. *Kalejdoskop historyczny*, zawierającej artykuły dedykowane jubilatowi. List od Marszałka Województwa Mazowieckiego, Adama Struzika, odczytała Magdalena Biernacka, Zastępca Dyrektora Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki UMWM. Od Marszałka Adama Struzika profesor Marian Marek Drozdowski otrzymał także dyplom uznania. Dyrektor Muzeum Niepodległości Tadeusz Skoczek przekazał jubilatowi dyplom oraz medal, a także album wydany przez nasze Muzeum. Podczas spotkania odbył się koncert wigilijny, projekcja filmu, miały też miejsce okolicznościowe wystąpienia. Wydarzenie było transmitowane na żywo.